

Lenart Škof

Besede vedske Indije

S prevodom in komentarjem
upaniṣad
Bele Yajurvede

- 1 Potem ga je začel spraševati Vidagdha Śākalya: »Koliko bogov je, Yājñavalkya?« Odgovoril je z *nividom*, ko je rekel: »Toliko, kolikor jih je v *nividu*, Vsem bogovom¹ – tri in tristo in tri in tri tisoč.«
»Om!« je rekel, »toda koliko je zares bogov, Yājñavalkya?«
»Triintrideset.«
»Om!« je rekel, »toda koliko je zares bogov, Yājñavalkya?«
»Šest.«
»Om!« je rekel, »toda koliko je zares bogov, Yājñavalkya?«
»Trije.«
»Om!« je rekel, »toda koliko je zares bogov, Yājñavalkya?«
»Dva.«
»Om!« je rekel, »toda koliko je zares bogov, Yājñavalkya?«
»Eden in pol.«
»Om!« je rekel, »toda koliko je zares bogov, Yājñavalkya?«
»Eden.«
»Om!« je rekel, »toda katerih je potem tri in tristo in tri in tri tisoč bogov?«
- 2 Rekel je: »To so njihove moči (*mahimāna*), v resnici pa je triintrideset bogov.«
»Katerih je teh triintrideset?«
»Osem Vasujev, enajst Ruder, dvanajst Āditiy – teh je enaintrideset. Še Indra in Prajāpati – in skupaj jih je triintrideset.«
- 3 »Kateri so Vasuji?«
»Ogenj, zemlja, veter, ozračje, sonce, nebo, mesec in zvezde. Ti so Vasuji. Ker v njih počiva vse dobro (*vasu*), zato so Vasuji.«
- 4 »Kateri so Rudre?«
»Teh deset dihov (*prāṇa*) v človeku, enajsti je sebstvo (*ātman*). Ko ti odidejo iz smrtnikovega telesa, tedaj se [ljudje] jočejo (**rud-*). Zato so Rudre, ker povzročijo, da jočejo.«
- 5 »Kateri so Āditye?«
»Resnično, dvanajst mesecev v letu, ti so Āditye (*ādityāḥ*). Kajti oni gredo (*yanti*) tako, da odnesejo (*ādadānāḥ*) ves svet. Zato so Āditye, ker gredo tako, da odnesejo ves svet.

- 6 »Kdo sta Indra in Prajāpati?«
 »Indra je grom, Prajāpati je žrtev.«
 »Kaj je grom?«
 »Blisk.«
 »Kaj je žrtev?«
 »Žrtvene živali.«
- 7 »Katerih je šest?«
 »Ogenj in zemlja, veter in ozračje, sonce in nebes – teh je šest, kajti šest jih tvori ves svet.«
- 8 »Kateri so trije bogovi?«
 »Ti trije svetovi, saj v njih prebivajo vsi ti bogovi.«
 »Katera sta dva bogova?«
 »Hrana (*anna*) in dih (*prāṇa*).«
 »Kateri je eden in pol?«
 »Ta [veter], ki očiščuje.«
- 9 »Pravijo pa: ‚Ko tukaj piha kot eden, kako je potem eden in pol (*adhyardha*)?‘« »Ker se ves svet v njem napolni (*adhyārdh-*), je eden in pol.«
 »Kateri je en bog?«
 »Dih (*prāṇa*). Pravijo mu *brāhman* ali *tyad*.«
- 10 »Zemlja je njeno prebivališče, ogenj svet, pamet svetloba – ta, ki bi spoznal to osebo (*puruṣa*), najvišji cilj vsakega sestva, ta bi bil zares vedec (*veditr*), Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.] »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sestva,. Ona je prav tisto, kar je ta telesna oseba. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
 »Nesmrtno,« je odvrnil.
- 11 »Želja (*kāma*) je njeno prebivališče, srce svet, pamet svetloba – ta, ki bi spoznal to osebo (*puruṣa*), najvišji cilj vsakega sestva, ta bi bil zares vedec (*veditr*), Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.]
 »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sestva. Ona je prav tisto, kar je ta oseba [ki sestoji] iz želje. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
 »Ženske,« je odvrnil.
- 12 »Pojavne oblike (*rūpāṇi*) so njeno prebivališče, vid svet, pamet

- svetloba – ta, ki bi spoznal to osebo, najvišji cilj vsakega sestva, ta bi bil zares vedec, Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.] »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sestva. Ona je prav tisto, kar je tista oseba v soncu. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
 »Resnica,« je odvrnil.
- 13 »Prostor je njeno prebivališče, sluh svet, pamet svetloba – ta, ki bi spoznal to osebo, najvišji cilj vsakega sestva, ta bi bil zares vedec, Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.] »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sestva. Ona je prav tisto, kar je ta oseba, ki prebiva v sluhu, odmevu. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
 »Strani [neba],« je odvrnil.
- 14 »Tema je njeno prebivališče, srce svet, pamet svetloba – ta, ki bi spoznal to osebo, najvišji cilj vsakega sestva, ta bi bil zares vedec, Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.] »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sestva. Ona je prav tisto, kar je ta oseba [sestavljena iz] sence. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
 »Smrt,« je odvrnil.
- 15 »Pojavne oblike so njeno prebivališče, vid svet, pamet svetloba – ta, ki bi spoznal to osebo, najvišji cilj vsakega sestva, ta bi bil zares vedec, Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.] »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sestva. Ona je prav tisto, kar je ta oseba, ki je v ogledalu. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
 »Življenje (*asu*),« je odvrnil.
- 16 »Vode so njeno prebivališče, srce svet, pamet svetloba – ta, ki bi spoznal to osebo, najvišji cilj vsakega sestva, ta bi bil zares vedec, Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.] »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sestva. Ona je prav tisto, kar je ta oseba v vodah. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
 »Varuṇa,« je odvrnil.
- 17 »Seme je njeno prebivališče, srce svet, pamet svetloba – ta, ki bi

- spoznal to osebo, najvišji cilj vsakega sebstva, ta bi bil zares vedec, Yājñavalkya,« [je rekel Vidagdha Śākalya.] »Resnično, poznam to osebo, o kateri si govoril, najvišji cilj vsakega sebstva. Ona je prav tisto, kar je ta oseba, ki je povezana s sinom. Povej pa mi, Śākalya, katero je njeno božanstvo,« [je rekel Yājñavalkya.]
- »Prajāpati,« je odvrnil.
- 18 »Śākalya,« je rekel Yājñavalkya, »kaj so te ti brahmáni morda poslali po vroč kostanj v žerjavico?«
- 19 »Yājñavalkya,« je rekel Śākalya, »katero obliko(vanje) resnice (*brāhman*) poznaš, da si prekosil v razpravi te brahmáne iz Kuru-Pañcāle?« »Poznam strani [neba] z njihovimi bogovi in podporami.«
- »Ker poznaš strani z njihovimi bogovi in podporami –
- 20 katerega boga imaš na vzhodni strani?«
- »Sonce.«
- »S čim je podprto (*pratiṣṭhita*) Sonce?«
- »Z vidom.«
- »S čim je podprt vid?«
- »S pojavnimi oblikami, kajti z vidom se gleda oblike.«
- »S čim pa so podprte pojavne oblike?«
- »S srcem,« je rekel, »s srcem se spozna oblike, s srcem so torej podprte oblike.«
- »Tako je, Yājñavalkya.«
- 21 »Katerega boga imaš na južni strani?«
- »Yamo.«
- »S čim je podprt Yama?«
- »Z žrtvijo.«
- »S čim je podprta žrtev?«
- »Z žrtvenimi darovi [svečenikom].«
- »S čim pa so podprti žrtveni darovi?«
- »Z vero (*śraddhā*),« je rekel, »kajti ko imaš vero, tedaj daješ žrtveni dar. Z vero je zares podprt žrtveni dar.«
- »S čim je podprta vera?«
- »S srcem,« je rekel, »kajti s srcem se spozna vera, s srcem je torej podprta vera.«
- »Tako je, Yājñavalkya.«
- 22 »Katerega boga imaš na zahodni strani?«
- »Varuṇo.«
- »S čim je podprt Varuṇa?«
- »Z vodami.«
- »S čim so podprte vode?«
- »S semenom.«
- »S čim pa je podprto seme?«
- »S srcem,« je rekel, »zato takrat, ko ima nekdo podobnega sina, pravijo: ‚Kakor da je prišel iz srca! Kakor da je napravljen iz srca!‘ – s srcem je torej podprto seme.«
- »Tako je, Yājñavalkya.«
- 23 »Katerega boga imaš na severni strani?«
- »Somo [ali Mesec].«
- »S čim je podprt Soma?«
- »S posvetitvijo žrtve (*dīkṣā*).«
- »S čim je podprta posvetitev žrtve?«
- »Z resnico. Zato pravijo tistemu, ki je posvečen za žrtev: ‚Resnico govôri!‘ Posvetitev žrtve je torej podprta z resnico.«
- »S čim pa je podprta resnica?«
- »S srcem,« je rekel, »s srcem se spozna resnica, s srcem je torej podprta resnica.«
- »Tako je, Yājñavalkya.«
- 24 »Katerega boga imaš na mirujoči strani [ali v zenitu]?«
- »Agnija.«
- »S čim je podprt Agni?«
- »Z govorom.«
- »S čim pa je podprt govor?«
- »S srcem.«
- »S čim pa je podprto srce?«
- 25 »O, ti norec (*ahallika*),« je vzkliknil Yājñavalkya, »ki si predstavljaš, da je to lahko [podprto] s čim drugim kakor z nami! Ko bi bilo [podprto] s čim drugim od nas, bi ga lahko psi pojedli ali pa bi ga ptiči raztrgali na kose.«
- 26 »S čim pa sta podprta ti in [tvoje] sebstvo?«
- »Z izdihom (*prāṇa*).«

»S čim pa je podprt izdih?«

»Z vdihom (*apāna*).«

»S čim pa je podprt vdih?«

»Z vmesnim dihom (*vyāna*).«

»S čim pa je podprt vmesni dih?«

»Z dihom, ki se dviga (*udāna*).«

»S čim pa je podprt dih, ki se dviga?«

»Z veznim dihom (*samāna*). To sestvo je takšno: ‚Ne – ne –‘; neoprijemljivo je, kajti ne da se ga zgrabiti; neuničljivo je, saj ne propade; nenavezano je, ker se ne naveže; nevirano je; ne trese se [od strahu]; ne poškoduje se. To je osem prebivališč, osem svetov, osem božanstev, osem oseb. Tisti pa, ki je te osebe odpeljujoč in pripeljujoč presegel – o upanišadski (*aupanišada*) Osebi te sprašujem! Če mi tega ne odgovoriš, se ti bo glava razletela na koščke!«

Tega pa Śākalya ni vedel in njegova glava se je razletela. Tatovi so odnesli njegove kosti, misleč, da so nekaj drugega.

27 Yājñavalkya je potem rekel: »Gospodje brahmáni, če želi, me lahko kateri izmed vas [še kaj] vpraša; ali pa me vprašajte vsi; če kdo izmed vas želi, ga lahko jaz vprašam ali pa vprašam vse vas.« Brahmáni pa si niso drznili.

28 In vprašal jih je z naslednjimi verzi (*śloka*):

Kot drevo, vladar gozda,
takšen zares je človek.
Lasje njegovi so listje,
koža je lubje vsevprek.

Kri iz njegove kože pronica
kot sok iz lubja polnega.
Iz njega, ko ranjen je, teče –
kot sok iz drevesa bolnega.

Meso je drevesna mehkoča,
kite so vlakna – zares.
Kosti so drevesna trdota
in mozeg stržen je dreves.

Posekano zraste drevo,

iz korena še vnovič vzide!

Ko s smrtjo posekan je smrtnik –

iz korena katerega zdaj misliš, da pride?

‚Iz semena‘ – ne reci,

saj to njegovo je svojstvo.

Kot drevo, ki pride iz semena,

že pred smrtjo bi iskal si rojstvo!

Izkoreninjeno, ne rodilo

drevo bi se znova.

In s smrtjo smrtnega bitja –

kje misliš, da kal je njegova?

Enkrat rojen več ne nastane,

saj kje naj se vnovič rodi?

Bráhrman je znanje, blaženost, dar.

Darujočih je dobro in tega, ki ve –

in tega, ki trdno stoji.